

Самур

№ 4 (287) 2015-йисан 23-апрель

1992-йисан январдилай акъатзава

Цийивилер

www.samurpress.net

Агалкьунар пара жеда

«Баку-2015» Европадин Къугьунар гатуниз тимил вахт ама. И къугьунра дуьньядин 50-дав агакьна уьлквейрин спортсменри иштиракда. Къугьунриз телевизордай дуьньядин са миллиарддилай гзаф инсанри килигда. Мяркат лайхлуздак кьиле тухун патал Азербайжанда герек тир вири къулайвилер арадал гьанва. Шумудин са спортдин комплексар эцигнава. Олимпиадин хуьрни кьиле-кьилди гьазур я.

Къугьунар къалурун патал дуьньядин 50-далай гзаф телеканалри чи уьлкведихъ галаз икьрар кутуннава. Са къадар уьлквейрин телеканалри къугьунар гьар юкьуз 24 сатда къалурда. Абуру гьакьни эхиримжи йисара Азербайжанда хьсанвилехъ кьиле фенвай дегьивилер, халкъдихъ дамах кутазвай агалкьунар теблигъ ийида. Агалкьунар лагьайтла, чакъ къвердавай мадни пара жеда..

Кардик кутуна

Алай йисан 20-апрелдиз Бакудин Цин Акъажурин Имарат кардик кутуна. Цийиз эцигнавай комплекс Азербайжан Республикадин Президент Илгам Алиева ачухарна. Президент ва адан ханум Мегьрибан Алиева объектдихъ галаз му-къувай таниш хьана.

Ина сирнавдай гьавизар, циз хьадрун патал платформар, гьа са вахтунда 6 агьзур кас къадай залар, акъажунриз гьазур жен патал къвед лагьай сирнавдай гьавиз, 150 кас къадай ресторан ва маса объектар ава. Цийи имаратди чи республика Европадин Къугьунар лайхлуздак тухуз гьазур тирди мад гилера субутзава.

Туйкьур хьийида

2015-йис хуьруьн майишатдин йис хьиз малумарай Азербайжан Республикадин Президент Илгам Алиева и хел вилик тухун патал цийи серенжем къабулнава. И серенжемди къадайвал, Республикадин Хуьруьн Майишатдин Министерстводи вичин

Аграр Илимдин Меркез, адан регионра авай идараар, гьакьни илимдин ахтармишурин институтар цийи кьиле-лай туйкьурна кьанзава. Идалай гьейри, институтрин лабораторияр дуьньядин стандартрин къадай аваданлухрив таъминарда. Вилик акъвазнавай месэлаяр гьалун патал Президентдин игьтиятдин фондунай министерстводиз 10 миллион манат пул чара авуна.

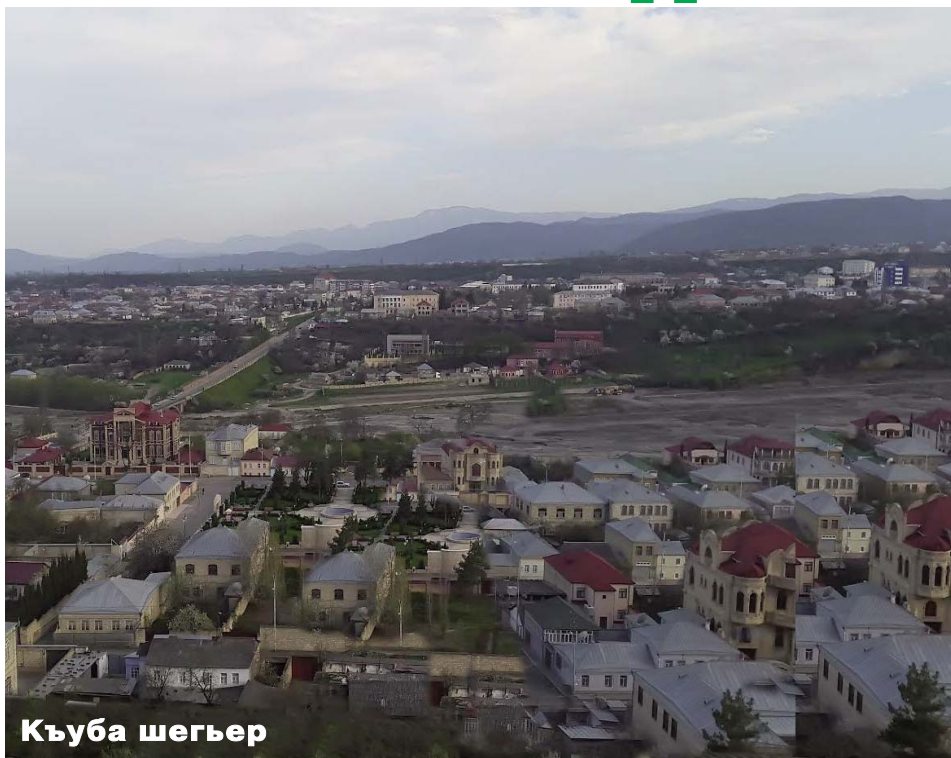
Цийикла килигда

Урусатдин Томск шегьердин аллими дуьньяда вичин тай авачир цийи прибор туйкьурнава. Гила азарлудаз рентгендин экуналди килгун герексамач. И кар приборди кьилиз акьудда. Ада аллими «фемто»

Твар ганвай лазердин кумекдалди кьвалахзава. Рентгенди организмдихъ зарар хькьурзава, и лазерди ваь. Цийи приборди мадаратдин ва илимдин вири хилера, самайида, медицинада, генетикада гегьенши перспективар ачухарзава. Прибордин кумекдалди клеткайри гьикь кьвалахзава тла килигиз жезва. Гьа а карди биологияда ва медицинада цийи крар ачухдай мумкинвилер гузва.

И ЧИЛ ХАЙИ ДИГЕ Я

Къуба шегьер

ЖЕЧ ГЪА!...

ФАДЛАЙ ХЪАНА КЪАНЗАВАЙДИ ТИР

Мукьвара Россияда Милли месэлайрихъ галаз машгьул жедай кьилди идара кардик кутада. Ада милли рафтарвилерин рекьяй гьукьуматдин сиясат кьиле тухуда. Гила уьлкведин гьар са халкъдиз вичин вилик акъвазнавай месэлаяр гьалун патал тавакьу ийидай чка жеда.

РФ-дин Гьукьуматдин Думади гьасятда цийи идеядин пад хьена ва кьилди идара герек тирди кьейд авуна. Думадин вице-спикер Сергей Неверова лагьана: «Россия гзаф миллетринни гзаф динрин ватан я. Гьавилий ина милли месэлаяр вахтунда ва дуьздак гьал авун, халкъарин арада авай рафтарвилер генени хьсанарун чарасуз я. И кардив гьукьумат ва ичтимаият ара датлана машгьул хьана кьанзава. Милли месэла гзаф муракаб месэла я. Гьавилий адахъ галаз чара-чара департаментар ваь, кьилди, аслу тушир, анжах гьукьуматдин чехидаз табиий тир идара машгьул хьун герек я.»

Дагьустандай Совет Федерациядиз хьянавай сенатор, вице-спикер Иляс Умаханова лагьайвал, Россия хьтин гзаф миллетар ва динар авай уьлкведа ихьтин идара фадлай хьана кьанзавайди тир. Цийи идаради чара-чара халкъарин вилик акъвазнавай месэлаяр гьалун патал герек тир вири жуьредин алахьунар ийида.

Арадал гьизвай карханади гьукьуматдиз вири халкъар патал сад хьтин кутугай сиясат кьиле тухуз кумек гуда. Регионра адан чкадин тешикатлар кардик кутада. Санал къачурла, идаради гьам миллетрин,

гьамни диндин арада алакьяр мягькемарунин карда чехи тир роль къугьвада. Ада гьакьни уьлкведин халкъар патал цийи программаяр гьазурна кардик кутада, чкайрал милли сиясат гьикь кьиле тухузватла гуьзчивал ийида.

Россиядин президент В.Путин цийи идарадихъ авсиятда гьукьуматдиз тапшуругьар ганва. Идара мукьвара кардик кутада.

«САМУР»

И дуьньядиз инсанар гзаф къвезва, амма вири инсанар яз хьфизвач.

Лезги халкъдин мисал

ЦИЙИВИЛЕР

www.samurpress.net

Дегъ тварар вахкана

И йикъара Милли Межлидин патав гвай Топонимия Комиссиядин ижласдал Къуба, Хачмаз, Исмаиллы, Закъатала, Агъжабеди, Агъдам, Астара, Берде, Келбежер, Куьрдемюр, Тертер ва Ужар районрай ракуьрнавай чарар асасдиз къачуна и районрин 18 хуьрузъ виликан къадим тварар вахкана. Идалай гъейри сад хътин тварар алай 13 хуьруьн тварарни дегъишна. Ижласдал къейд авурвал, геле-жегда мад са шумуд хуьруьн къадим тварар элкьуьр хъйинда.

Аялар патал

Шеки районда аялар патал генани гъаф мектебар ва бахчаяр эцигун адетдиз элкьвенва. Алалай йисуз ина шумудни са ихътин карханаяр кардик кутуна. И кар мадни давамарзава. Исятда са шумуд мектеб ва бахча эдизава. Чкадин гъукумагдин тлабуналди алай йисуз 1660 аялди клелдай 3 мектеб, гъакни 90 аял патал бахча эдиза. Идалай гъейри Шеки шеьгерда ва Къараторпакъ хуьре мектебар эдизти гафуннава. Га са вахтунда Къырхбулах хуьрени цийи мектеб эдиза. Шеки шеьгерда аяларни жегъилар патал спорддин мектебни ардал гъиз кланзава. 2015-йисуз гъар сада 100 аял къадай 3 бахчани кардик кутуна.

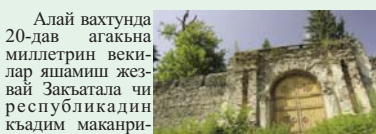
Дишегълийрин мисклин

Америкадин Са д х а н в а в й Штатрин Лос-Анжелес шеьгерда сифте яз мусурман дишегълийр патал кылди мисклин кардик кутуна. И дараматда виликан вахтара синагог авай. Гила инникай гъаф конфессийрин меркез авунва. Мисклинни гъа и меркездик акагзава.

Мисклин кардик кутадай юкьуз АСШ-дин чара-чара штатрай иниз вишералди мусурман дишегълийр атана. Ина вири тедъйбар, гъакни кап авун дишегъли имамдин регъбервлик кваз кыле физва.

Къулайвилер туькьурзава

Алай вахтунда 20-дав агакъна миллетрин векилар яшамии жезвай Закъатала чи республикадин къадим маанрикай я. Ина гъукумагдин хуьзвай 108 тарихдин гъумбет ава. Абурукай Пери келе, Арматай келе, Жингуьз келе, Шейтан келе, гъакни албан килисар генани къадимбуьр я. 1830-йисуз эцигнавар Закъатала келени гъаф марагълу чка я. Районда ихътин чкаяр мадни ава.

Вичихъ ихътин къадим гъумбетар авай Закъаталадиз туристарни тилми къезвач. Ина абуьр патал къулай шартлар туькьурзава ва мадни туькьурзава. Исятда районда Гъейдар Алиеван Меркез, Гъейдар парк, академик Зерида Алиевдин Тварунихъ галай парк, Деде Къоркъуд майдан, 28 медресиядин къвал, 30 клуб, 3 музей, 57 къабхана, 1 харусенятдин мектеб, 11 туризмдин объект кардик ква.

Ваган къегъалри хуьда.

Лезги халкъдин мисал

1924-cü ilin mayın 8-da Qusar rayonunun Ukur kəndində anadan olmuş Şixnəbi Şixnəbiyev dəmirçi Şahvələdin 5 övladından biri idi. Üç oğlan və iki qız böyüyən bu ailədə Şixnəbi hələ uşaqlıqdan oxumağa olan həvəsi ilə seçilmişdir. Ukur kəndində ibtidai məktəbi bitirdikdən sonra o, qonşu Həzrə kəndində təhsilini davam etdirir. Hər gün 4 km yolu piyada gedib-gələn bu çəlisiz uşaq həm tərbiyəsi, həm də oxumaq şövqü ilə müəllimlərinin diqqətini cəlb edir.

Həkim olmaq həvəsi ilə sənədlərini Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutuna verən gəncin arzularını müharibə yarıncıq qoyur. Qusar Rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Qızıl Ordu sıralarına göndərildə onunun 18 yaş yenicə tamam olmuşdu.

Böyük Vətən müharibəsi onun üçün Şimali Qafqazdan başlanır. Uzun və əzablı, qanlı-qadalı cəbhə yollarından keçən, hər gün ölümlə üz-üzə gələn qorxmaz döyüşçü Şixnəbi Şixnəbiyev dərhlə qəhrəmanlıq və rəşadət nümunələri göstərir. Dnepr çayı ətrafında gedən gərgin döyüşlərdə isə o, xüsusilə seçilir. Buna görə döfəllər Ali Baş komandan İ.V.Stalinin təşəkkür məktublarını alır. 1945-ci ildə

BÖYÜK QƏLƏBƏNİN 70 İLLİYİ

ÖRNƏK

Bu il mayın 9-da bütün tərəqqipərvər bəşəriyyətdə Böyük Vətən müharibəsində sovet xalqının alman faşizmi üzərində çaldığı Böyük Qələbənin 70 illiyini təntənə ilə qeyd edəcəkdir.

Böyük qəhrəmanlıqlar.

Böyük Qələbənin sonsuz sevincini o, Avstriyanın Qrats şəhərində yaşayır.

Müharibə illərində iki dəfə ağır yaralanıb, yenicən döyüşlərə qoşulan cəsur döyüşçü, pulemyot tağımının komandiri, leytenant Ş.Şixnəbiyev iki dəfə Qızıl Ulduz ordeni, o cümlədən I və II dərəcəli Böyük Vətən müharibəsi ordenləri, "İgidliyə görə" medalı və başqa medallarla təltif olunur.

Saysız-hesabsız savaqlarda əzmkarlıq göstərən, çətin sınaqlardan üzünə, almaıçıq çıxan Şixnəbi Şixnəbiyev, nəhayət, 1945-ci ildə müharibə başa çatdıqdan sonra həsrətində olduğu doğma vətəni Azərbaycanın Qusar rayonundakı cənnət guşəsinə - Ukur kəndinə qayıdır.

Lakin həyat onu sınaqlara çəkməkdə davam edirdi. Burada eşitdiyi acı xəbərlər onu sarsıdır. Anası və bir bacısı vəfat etmiş, bir qardaşı isə müharibədə itkin düşmüşdü. Bir il sonra atası da dünyadan köçür. Bu itkilərdən sarsılan Şixnəbi Bakıya köçməyi qərara alır.

Böyük Vətən Müharibəsi salnaməsinə qəhrəmanlıq səhifələri yazmış general-mayor, həmyerlisi, ukurlu Mahmud Əbilovun məsləhəti ilə gənc zabit Gürcüstanın Axalkalaki şəhərindəki hərbi hissədə və Bakıdakı

misilsiz şücaətlər bahasına qazanılmış həmin tarixi qələbədə milyonlarla insanın əməyi vardır. Onlardan biri - Şixnəbi Şahvələd oğlu Şixnəbiyev Böyük Qələbəyə cəmi bir il qalmış dünyasını dəyişmişdir.

Azərbaycan diviziyasında xidmət edir. Elmə olan böyük həvəsi onu Leninqrad Ali Hərbi Məktəbinə, daha sonra isə Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutuna gətirib çıxarır. Hər iki ali məktəbi fərqlənən diplomu ilə bitirir.

1958-ci ildən başlayaraq, 24 il fasiləsiz Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyinə çalışan Ş.Şixnəbiyev iqtisadçıdan maliyyə-plan idarəsinin rəisi vəzifəsində və polkovnik rütbəsinədək yüksəlmişdir. İşlədiyi yerlərdə böyük hörmət və nüfuz qazanan bu savadlı, ədalətli və mədəni adamı sevirlər və onunla fəxr edirlər. Peşəkar və nümunəvi fəaliyyətinə görə müstəsna hal kimi onun daxili işlər orqanlarında fəaliyyət müddəti tələb olunandan üç il daha uzadılmış və o, bundan sonra təqaüdə çıxmışdır.

Sonrakı illərdə Ş.Şixnəbiyev Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində və Dövlət Plan Komitəsində rəhbər vəzifələrdə çalışmışdır. O, "SSRİ Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdar işçisi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Böyük Vətən müharibəsinin mötinləşdirdiyi bu namuslu və fədakar insanın həyatı və fəaliyyəti indiki nəsli üçün əsl nümunədir.

Əfqan KƏRİMOV

Redaksiyamızın qonaqları

VƏTƏNDƏN VƏTƏNƏ

"Samur"un yaxın dostu, türküyəli filoloq, məmləkətdə türk dili və ədəbiyyatı dərsləklərinin müəlliflərindən biri kimi tanınan Abdulla Qubalı 1952-ci ildə Qars şəhərində doğulub. Əzrum şəhərindəki Atatürk universitetinin məzunudur.

Əslən Azərbaycanın Quba rayonunun Qrız kəndindən, Binnətlər nəslindən olan atası Gülbəlinin Böyük Vətən müharibəsindən sonrakı taleyi ilə bağlı yazdığı bədii əsərindən parçalar 2013-cü ildə qəzetimizdə dərc olunub. Doğmalarına baş çəkmək üçün döfəllər respublikamıza gəlmiş qonaq son səfərindən sonra Sədaqət Kərimovanın bir neçə əsərini türk dilinə çevirib. Bunlar "Hal" romanı, "Qürub", "Bir yaz gecəsi" povestləri, həmçinin "Ləzgiyə" pyesidir. S.Kərimova yeni kitabına 20 il əvvəl ləzgi dilində qələmə alınmış və işıq üzünə görmüş, vətən həsrəti və qərblilik dərdi ilə süslənmiş "Soyuq günəş" pyesinin baş qəhrəmanı Ləzgiyyənin adını verib

A.Qubalının Azərbaycana onun bu döfəki gəlişinin əsas məqsədi kitab

üzərində son redaktə işlərini müəlliflə birlikdə tamamlamaq idi.

Ləzgi dili, ədəbiyyatı, tarixi ilə yaxından maraqlanan, ləzgi xalqlarından biri olan qrızların mədəniyyəti, etnoqrafiyası, adət-ənənələri ilə bağlı materiallar toplayan Abdulla bəy bir həftə redaksiyamızda da çalışmış, maraqlı və

səmimi söhbətləri ilə kollektivimizin hörmətini qazanmışdır. Vətəninə qayıdarkən o, S.Kərimovanın türk dilinə ilk dəfə tərcümə olunan kitabının təzliklə işıq üzünə görməsindən ötrü çalışacağımı bildirmişdir.

Aynur BAYBULATOVA

Ötən əsrin 30-cu illərində Dağıstan Respublikasına rəhbərlik etmiş görkəmli dövlət xadimi Najmudin Samurski onun haqqında demişdi: "Aliskender Alqadarski xalqa böyük sədaqəti və məhəbbəti ilə seçilən, onun xoşbəxt gələcəyi naminə mübarizənin önündə gedən, öz fəaliyyəti ilə hamıya örnək olan böyük istedad sahibidir."

Onun istedad sahibi olduğunu öncə babası – bütün Şərqdə tanınan görkəmli alim, şair, maarifçi, məşhur "Asari-Dağıstan" kitabının müəllifi Həsən Alqadarı hiss etmişdi. 24 dil bilən, 6 dildə yazıb-yaradan, islam hüququna, tarixə, fəlsəfəyə, məntiqə, coğrafiyaya, astronomiyaya, memarlığa və başqa sahələrə dair bir sıra qiymətli əsərlərin müəllifi olan Həsən Alqadarı nəvəsi 4 yaşında ikən ona dərs keçməyə başlamışdı. Böyük zəkaya malik Aliskender 12 yaşında Qurani əzbər bilirdi, ərəb, fars, türk, rus dilləri ilə yanaşı Dağıstan xalqlarının da 10 dilini öyrənmişdi.

İstedadda və elm öyrənməkdə basbasına çəkən Aliskender Bakının və Temirhan-Şuranın realni məktəblərində oxumuş, Bakıda, Tiflisdə və Sankt-Peterburqda 3 ali məktəbi bitirərək, beş ixtisasa – tarixçi, coğrafiyaşünas, biolog, hüquqşünas və mühəndis ixtisaslarına yiyələnmişdi. O, ötən əsrin 30-cu illərində qələmə aldığı "Dağıstanın marşrutları", "Təbiətin töhfələri", "Təbiətsünaslıq", "Dağıstanın etnoqrafik xəritəsi", "Dağıstanın coğrafiyası və dağıstansünaslıq" kitablarının, ümumiyyətlə 40-dan çox elmi əsərinin və dərsliyin müəllifi idi. Onun "Təbiətsünaslıq" kitabından Sankt-Peterburq, Moskva və Kazan universitetlərində dərslik kimi istifadə olunurdu.

Böyük istedad sahibi olmasına baxmayaraq, haqqında bir məqalə belə yazılmayan, xalq qarşısında əvəzsiz xidmətləri unudulan Aliskender (bəzi sənədlərdə onun adı Ali İskender kimi göstərilir) bir neçə səbəbdən həyatda daha yüksək pillələrə ucalmaqdan məhrum olmuşdu. Başlıca səbəblərdən biri onun çətin dövrdə yaşaması idi.

Çətin dövr

1896-cı ildə Cənubi Dağıstanın Alqadarı kəndində anadan olmuş Aliskenderin atası Abumüstül Həsənov rus çarı III Aleksandrın şəxsi mühafizə dəstəsində qulluq etmiş, sonralar nümunəvi zabit kimi Dağıstanın Dargi dairəsinin rəisi təyin edilmiş, kasıbları müdafiə etdiyinə, bir sıra haqsızlıqların qarşısını aldığına görə xalqın hörmətini qazanmışdı. Atasından təəssübkeşliyi, ədalətli olmağı, haqqı müdafiə etməyi öyrənən Aliskender Dağıstanın Küre

gətirib ev işlərini görə bilsinlər.

Müsləmanları dəfn etmək üçün kafən yoxdur. Cənazəni basdıranda ya onu gillə suvayırlar, ya da mörhumun qohumlarından biri aynındakı paltarını çıxarıb

Məşhur ləzgilər haqqında bilmədiklərimiz BÖYÜK İSTEDAD SAHIBİ

verir." (Вах: Агаев А.Г. **Наймудин Самурски. Махакала, 1990**).

Bela hal əhalini nəyi varsa hər şeyi, həyatındakı son heyvani, hətta qədim sənət əsərlərini, silahlarını da satmağa məcbur edirdi. Bunu görən Aliskender Najmudin Samurskinin yanına gedib onu inandırır ki, belə getmə yaxın illər ərzində Dağıstanın incəsənət abidələri, qiymətli sənət əsərləri, zinat əşyaları, qədim zərğorilik nümunələri, nadir xalçaları başdan-başa talan edilərək xaricə aparılacaq. Bundan sonra N.Samurski 1920-ci ilin iyunun 2-də xalqa müraciət etməyə məcbur olur. Həmin müraciətdə deyilirdi: "Hər bir vətəndaş – daşlı özüne məxsus olan incəsənət əsərlərini: dağ xalqlarının köhnə silahları, çaxmaqdaşlı tüfəngləri, naxışlarla işlənmiş tapançaları, dabilqələri, damir geyimləri, qılıncları, qalxanları, barıt-qabıları və s., bədi rəsmləri, qədim və müasir şəxsiyyətlərin, xalq qəhrəmanlarının portretlərini, qədim ev əşyalarını, xalçaları, kitabları, əlyazmalarını qoruyub saxlamalı, satmamalı, xaricə dəşinib aparılmasına yol verməməlidir." (Вах: ЦГА ДАССРФ. 34р. Оп.4,Д.38, л.1).

Aliskender Küredə bu məsələnin orijinal həlli yolunu tapdı. O, dairənin imkanlı adamlarına müraciət etdi. Həmin adamlar A.Alqadarskinin çox nüfuzlu bir nəsləndən olduğunu nəzərə alıb, onun müraciətini cavabsız qoymadılar. Varlıların köməyi ilə o, əhalidəki qədim əşyaları, sənət əsərlərini satın alıb Dağıstanda ilk tarix-diyarşünaslıq muzeyi yaradı. Bu işdə ona həmin dövrdə məşhur olan Qurah taciri Hüseyn daha çox kömək göstərdi. Hüseyn öz mallarını Avropanın Paris, Berlin, Vena kimi şəhərlərində satırdı və bu hesabdan keyli zənginləşmişdi.

A.Alqadarskinin həyata keçirdiyi tədbirlər həm kasib əhaliyə kömək göstərmək, həm də xalqın maddi-mənəvi

sərvətini qoruyub saxlamaq məqsədini güdürdü. Onun yeritdiyi quruculuq xətti isə hamının ürəyindən idi.

Quruculuq xətti

İlk növbədə ən çətin və zəruri məsələlər, kənd təsərrüfatının dirçəldilməsi, yolların və körpülərin tikilməsi, məktəblərin açılması, savadsızlığın ləğv edilməsi həll olunmalı idi. Dövlətin özü ehtiyac içərisində olduğundan onun köməyinə ümid etmək mümkün deyildi. Ona görə də dairənin varlılarını hökumətin basqılarından qoruyan A.Alqadarski onların varidatından xalqın xeyrinə istifadə etməyi qərar alır. Üç-dörd il ərzində dairə varlılarının vəsaiti hesabına 16 kənd yolunu qaydaya saldırır, 12 körpü, 15 məktəb, 7 klub tikdirir. Bu tikildirdən bəziləri əsil sənət əsərinə çevrilir. Məsələn, Gülgəri çayı üzərində salınan 17 taclı körpü. Bu körpünün layihəsini mühəndis kimi Aliskender özü verir. Odur ki, ona "Aliskender körpüsü" də deyilir. Əslində bu, o dövrdə Qafqazda tikilmiş ən böyük körpülərdən

bir i. Onun tikintisi Küre dairəsinin 17 ən imkanlı adamının vəsaiti hesabına həyata keçirilmişdi. Hər varlı körpünün bir tağını tikirmişdi. Qalan işlərin görülməsinə və dairənin mərkəzinə yolun çəkilməsinə təkcə Qurahlı Hüseyn 40 min manat qızıl pul ayırmışdı. Bu adam öz vəsaiti hesabına 4 məktəb də tikirmiş, həmin məktəblərdə oxuyan uşaqları paltarla və ərzaqla təmin etmişdi.

Küre Dairəsi İcraiyyə Komitəsinin sədri A.Alqadarskinin varlılara himayədarlıq etməsi, onların əmlakının müsadirə olunmasına tələsməməsi, həmin şəxslərin varidatından quruculuq işlərindən ötrü istifadə etməsi bəzi rəhbərlərin, xüsusən də Dağıstan Vilayət Partiya Komitəsinin katibi M.Qranovskinin xoşuna gəlmir. O, "Küre dairəsi rəhbərliyinin hökumətin siyasətinə zidd fəaliyyəti" adı ilə büroya məsələ hazırlayır. Lakin Dağıstan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin sədri Najmudin Samurskinin təkidi ilə həmin məsələyə xitam verilir. O, partiya rəhbərliyinə sübut edir ki, şəraitə uyğun olaraq A.Alqadarskinin yeritdiyi siyasət tamamilə düzdür və yerlərdə Sovet hakimiyyətinin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edir. Partiya orqanlarının sovetlərin işinə həddindən artıq müdaxiləsi yolverilməzdir. (Вах: Агаев А.Г. **Наймудин Самурски. Махакала, 1990**).

N.Samurskinin dəstəyi Aliskenderi daha da ruhlandırır və o, həmin hadisədən sonra varlıların hesabına dairədə 300 hektar meyvə bağları saldırır, 4 xalçaçılıq arteli yaradır, dairənin mərkəzində və 6 kənddə məktəb tikdirir, 10 kustar sex təşkil edir. Əslində A.Alqadarskinin həyata keçirdiyi quruculuq xətti bütün SSRİ üçün nümunə ola biləcək xətt idi. Əgər ölkə miqyasında varlıların varidatı müsadirə edilmişdi xalqın güzəranını yaxşılaşdırmaqdan və dövlət quruculuğundan ötrü istifadə olunsaydı, Sovet hökuməti daha tez inkişaf edər, yüz minlərlə insan qolçomaq adı altında zindanlara salınmazdı...

Müzəffər MƏLİKMƏMMƏDOV (Ardı var)

Xəncər ləzgiyə yaraşır.

Azərbaycan atalar sözü

Yeniliklər

www.samurpress.net

İkinci yerdə

ABŞ-ın Kolumbiya Universitetinin elm mərkəzinin apardığı araşdırmalara görə ətraf mühitin yaxşılaşdırılması sahəsində Azərbaycan dünyanın 132 ölkəsi arasında ikinci yeri tutur. Ölkədə ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı mühüm tədbirlər həyata keçirilir. Xəzər dənizi sahilinin 86 kilometrlik zolağında çirək sularını təmizləyən 17 stansiya istifadəyə verilib. Son on il ərzində 100 min hektar sahədə meşələr bərpa edilib, 100 milyon ağac əkilib.

Respublikada zeytun bağlarının salınmasına diqqət artır. Ölkənin müxtəlif bölgələrində 2 min hektar ərazidə 1 milyon 200 min məhsuldar zeytun ağacı əkilib. 2003-cü ilədək qorunan ərazi cəmi 478 min hektar təşkil edirdisə, indi bu rəqəm 893 min hektara çatıb.

Xəzərdə balıq ehtiyatının artırılmasına da qayğı göstərilir. Son iyirmi il ərzində Azərbaycanın balıq zavodları daxili göllərə və dənizə 5 milyarddakı balıq yetişdirib buraxmışdır. Dövlət bütün sahələrdə ekoloji problemlərin həllinə yaxından yardım göstərir.

Yeni mövsüm başlanacaq

Qusarın "Şah-dağ" dağ xizək turistik kompleksi getdikcə bütün dünyada tanınır. Bu ilin qış mövsümündə buraya bir neçə ölkədən və respublikamızdan 90 min turist gəlib. Bu, keçən ildəkindən 10 min nəfər çoxdur. Kompleksə gələnlərin sayının artması onun son dərəcə mənzərəli yerdə yerləşməsi, həm də gözəl şəraitə malik olmasıdır. Burada 5 böyük mehmanxana, 20 restoran, kafe, bar, örtülü üzgüçülük hovuzu, uşaq meydançaları, dağ xizək idmanı məktəbləri fəaliyyət göstərir. Kompleksdə eyni vaxtda 1166 turistin dincəlməsi üçün şərait yaradılıb. Ümumi sahəsi 128 hektar olan sürümsü meydanıdakı 14 trasda 10 min xizəkçi sürüşə bilər.

May ayının sonunda kompleksdə yay mövsümü başlanacaq. Yay aylarında burada 15-ə yaxın əyləncəli oyunlar və idman oyunlarının keçirilməsi nəzərdə tutulub. Turistlər üçün maraqlı dağ gəzintiləri təşkil olunacaq.

Təbii qaz verilməmişdir

Bu günlərdə Zaqatala, Lənkəran, Astara və Şabran rayonlarının daha bir neçə kəndinə təbii qaz verilməmişdir. Zaqatalanın Əliabad qəsəbəsinin və Şabran rayonunun Pirəbdil kəndinin əhalisi ilk dəfə təbii qazla təmin olunmuşdur. Lənkəran rayonunun Şıxakəran kəndinə təbii qazın verilməsi bərpa edilmişdir. İlin sonundakı həmin rayonların daha bir neçə kəndi mavi yanacaq ilə təmin olunacaq. Artıq bəzi kəndlərdə məhəllədaxili qaz xətləri çəkilir.

Birləşmiş Ukrayna Azərbaycanlıları Konqresinin dəstəyi ilə Ukraynanın Lvov şəhərində yeni idman sarayı tikilib istifadəyə verilib. Burada Azərbaycanlı gənclər birgə başqa xalqların nümayəndələri ilə məşğul olacaqlar. Sarayda bütün güləş və şorq əlbəyaxa idman növləri üzrə məşqlər keçiriləcək. Ukraynada gedən hərbi əməliyyatlarda ölənlərin övladlarına, həmçinin kimsəsiz uşaqlara pulsuz xidmət göstəriləcək. Konqresin sədri Rövşən Tağıyev bildirdi ki, layihələr gələcəkdə də həyata keçiriləcək.

ЦИЙИ ЭСЕР

Руслан Рамазанов 1948-йисан 5-декабрдиз Дагъустан Республикадин Ахцегь районда дидедиз хьана. Ина юкьван мектеб акьалтларна Бакудин гьуьлерин мектебда келай ада гуьгьуьнлай Одессадин гьуьлуьн флотдин инженеррин институтда чирвилер кьачуна. Вичин кьисметда транспортдин гимийра кьваллахун хьайи ада дуьньядиллай ништа шумудун цлар элкъуьрлат. Ада Потидин флотилиядин лувьквейрин акси тир гимнади БЧ-дин командирвилени кьваллахна.

Вичин сенятдал гзафни-гзаф рикл алай ам мотористдиллай кьилин инженер-механиквиле кьван хкаж хьана. Дуьньядин вири океанарни чехи гьуьлрал хьайи ам

2013-йисуз пенсиядиз экьечина. Чиликай, хайибурукай вил атлана гзаф варцара гьуьлрал хьайила ада вичин ватандихь авай кьарихвал рангарин куьмекдалди чарариз куьчардай.

Аял ч^авалай и сенятдал рикл алай Руслан Рамазановахь графикадал, карандашдал, акварельдал ч^угур гзаф мараг^лу эсерар ава. Эхиримжи йисара ада живонисдихь язъава. Ч^угвардин эсерар мили колоритдалди чешнелу я. Гатун варцара Кьафкьаздин чара-чара пишпериз сизяг^т авун адан рикл алай кар я. Гьиниз фейитгани, гьанай цийи шикилар гваз хкведа ам.

Агьадихь чна Р.Рамазанова ч^угур "Ахцегьа гатфар" эсер гузва.

Ресна ч^иловнежар

Redaksiyamızın qonaqları

YƏHUDI DİLİNİN TƏƏSSÜBKƏŞİ

Amerikada faaliyyət göstərən "ABŞ-in qafqazlı yəhudiləri" mədəniyyət mərkəzinin rəhbəri, dünya yəhudilərinin ana dilinin təəssübkeşi kimi tanındıqları Yakov Abramov və yaxınlarda redaksiyamızın qonağı olmuşdur. Onu Bakıdakı ləzgi dostları İsa Bəhərcinov və Malik Nurullayev müşayiət edirdi.

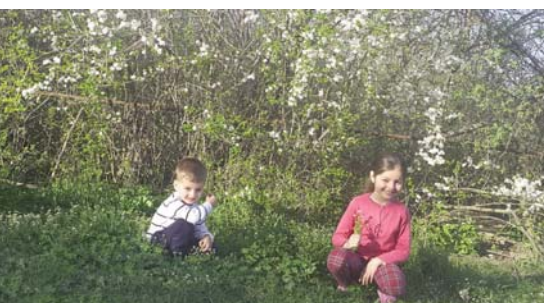
İki ay əvvəl ABŞ-in Kolumbiya universitetinin Harriman institutunda keçirilən dağ yəhudilərinin dilinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsinə probleminə həsr olunmuş konfransın təşkilatçılardan və həmməruzəçilərindən biri olmuş Y. Abramov əslən Azərbaycanlıdır. O, hər dəfə vətəninə qayıdanda öz köhnə dostları ilə görüşür, onlarla tanış yerləri ziyarət edir, doğmalarına baş çəkir.

Yakov Abramovun bu dəfəki gəlişi respublikamızın əzsaylı xalqlarının nümayəndələrinin iştirakı ilə ana dilinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi məsələlərinə həsr

olunmuş beynəlxalq konfransın keçirilməsinə hazırlıq işləri ilə bağlı idi. O, bu məqsədlə yəhudiləri, ləzgi və digər icmalarnın rəhbərləri ilə görüşmüşdür.

Aynur BAYBULATOVA

ВОЛГОГРАДДА ДИДЕД ЧАЛ ЧИРЗАВА

ЛЕЗГИЯР ВИРИНА

Волгоград шегьерда гзаф лезгияр яшамши жезва.

Дидед Чалаз икрамзавай, халкьдин адетар хувь алахъзавай, элдин суварар санал кьейдзавай чи ватангьлийрин эрзиман ина лезги Чалан мектеб кардик кутун тир. Чпин веледриз дидед ч^ал хьсандиз чирун патал гаьайвал ийизвай ксарин алахъунар себег яз гила и кар гьунгьуна гьатнава. Волгограддин Дуствилин Кьвале гьар гьяддин юкьуз тарсар гузвай лезги Чалан мектеб кардик кутуна.

Тарсар гузвайди лаьайтла, чи т^вар-ван авай к^елемгьгли, вич К^цар райондай тир Гьылал Аскеров я. Вич ч^ехи ватанперес, маарифчи ва хьыраг Нуреддин Шерифован х^ул тир, гзаф йисара К^цар райондин газетда мухбирвиле к^валахай, лезги, азербайжан ва урус ч^аларал к^хей макьалайрални иширралди сеили хьайи Гьылал Аскерован тарсар гзаф мараг^лу физва.

И шад хабар ван хьайи чна Гьылал Аскерован галаз алакьа хьена, адавай мектебдин гьакьиндай малумат гун т^лалаьна. Ада лагьана:

- Проектдин кьиле жегьил педагог Чимназ Арасова акьвазнава. Ада к^елзвайбуьр, гьаклни тарсар гузвай муаллимар патал кьулайвилер туьк^луьриз кланз вири мумкинвилерикай менфат к^ачуз-ва. Курсара чирвилер к^ачузвайбуьр 20-25 яшарин рушарни гадаар я. Абуьр ч^ал чирунихь галаз санал

Ватандин Ч^ехи дяведиз талуькарнавай эсерар жед. Сабина Наврузова, Диана Юзбегова, Виктория Алимурзоева курсара актив ишти-ракзвайбуьр я.

Чи ч^ал чирзвайбуьрун кьула маса халкьарин векиларин ава. Лейла азербайжанви, Кристина кьазах я. Авайвал лагьайтла, ч^ал чирунал гьалтайла абуьр лезгийрайлай к^улуьхь амуькьзаваь.

Ина хайи ч^ал чирун патал чара-чара чешмерикай менфат к^ачузва. Абуьрук "Самур" газетдин "Ша лезги ч^алал рахан" т^вар алай рубрикадик квай материларни акагзава.

Мукьвара чун патал гзаф шад вакьна хьана. Лезги ч^алан курсариз багьа савкьватар гвай мугьманар атана. Волгограддин Дагъустандин халкьарин диаспорадин т^лалаьнади республикадин образованидин министерстводи чаз лезги ч^аланни литературадин учебникрак бурна. Диаспорадин кьил Абдулвагьаьаб Желилова, Дуствилин К^валин директор Казбек Фарниева ва маса векили улуьбар чав агакьарна.

«Самур» газетдин коллективдин ватандай яргьарани дидед ч^ал вине кьазвай, ам чи веледриз рик^инвай кланарун патал алахъунар ийизвай Гьылал Аскеров хьтин чи ватангьлийриз баркаллаг^ лувьзува. Волгограддин лезги ч^алан гьяддин мектебдиз лагьайтла, агалк^унар ва яргьин уьмуьр т^лаабзава.

«САМУР»

хайи халкьдин тарихдикай, медениятдикай, литературадикайни малуматар к^ачузва.

Мартдин вацра кьиле феий тарсар Яран сувариз талуькарнавайбуьр тир. Майдин вацран кьилин тема лагьайтла, лезги литературда

ЛЕЗГИ МАГЬЛЕЯР

Дуьньядин чара-чара шегьерра абуьр гьик^и арадал атанай?

Дегь ч^авара чи халкьдин векилар Лезгистанда хьиз, маса ульквейран яшамши хьанай. Гьавийлай абуьр анра кьилди магьлеяр ва хуььерини арадал гьанай.

Лезги магьлеярникай сифте яз малумат гайиди Х виш йисан фарс алим Абу Али Мугьаммад ибн Мугьаммад Балами я. Абдалмалик ва Г Мансур хьтин гьакимрин везир хьайи Баламиди арабри ульквейр чапунуна к^уникай. Рагьекьеч^Идай патан Кьафкьаздин регионрикай, гьабрурукай Лезгистандикайни Дагъустандикай гзаф малуматар ганва. Ада Дербентдихь тухузвай элч^идлай гирвейриз ва фидай араьриз чкадин агьалийри «рах» (лезгидалди «рех») лувьзуьвайд кьалурнава.

Балами сифте яз Дербентдин топографиядикайни кьурулушдикай кьхенвай автор я. Ада кье цдан арада авай чкадиз (вири шегьердиз ваь) «шагьристан» лувьзува. Инаг Маслама ибн Абд ал-Малика 4 кьисмдиз пайна Дамаскдай, Куфидай, Жазирдай ва Химсдай атанвай-буьруз ганай. Дагъустандин хроникари кьисмдиз «магьле» лувьзува. (Килиг: *Derbent-Nameh. Translated from a select turkish version and published by M.A.Kazem-Beg. SPb., 1851, С.453*) Масламади Дербент вичин даяхдин чкадиз элкъуьрун патал Сириядай иниз 24 агьзур арабар гьанай ва абуьруз гьамшалух яз ина амуькьун патал ч^ехи мажибар ганай. (Килиг: *История Дагестана. Махачкала, 1991, С.34*).

Дербент келеда (шегьер галачиз) «казаррин агьзур хизан авай.» Шегьерда лагьайтла, чкадин халкьари, гьабрурукай яз лезгийри са шумуд магьле кутунвай. Ик^и тирди Х виш йисан араб тарихчи ал-Истагьриди ва ХII виш йисан автор Абу Гьамид ал-Гарнатидини тести-кьарзава. 1131-йисуз Дербентда хьа-

йи ал-Гарнатиди ина агьалияр лезги (сифте и ч^алан т^вар кьазва), табасаран, акуша, цудахар, кьайтагь, лак, алан, кубачи, тьурк, араб, фарс ч^аларал рахазвайди ва гьа халкьаринхь кьилди магьлеяр авайди кьалурнава. (Килиг: *Путешествие Абу Халида ал-Гарнати в Восточную и Центральную Европу. Публикация О.Г.Большакова и А.А.-Монгайт, М., 1971, С.26*).

Са бязи чешмейра кьалурнавайвал, XIV виш йисан эвелра Агьа Волгада Кьизил Ордадин меркез тир Сарай-Берке шегьерда 100 кьван лезги хизан яшамши жезвай ва ина абуьрун кьилди магьле авай. А ч^авуз вирииниз сеили лезги алим Седреддин Сулейман ал-Лезгиди ина вичин ватангьлийрин магьле арадал гьанай. Машг^ур араб сиягьатчи Ибн Баттута ам «гзаф ч^ехи алакьунар авай факиг^, лайихлу имам, лап хьсан инсан, вичи дережадин камалгьгли» я лагьана кьхенай. (Килиг: *Тизенгаузен В.Г. Сборник материалов, относящихся к истории Золотой Орды. М.-Л, 1941, Т.II, С.124*).

XVIII виш йисан юкьвара Ирандин Хорасан шегьердани лезги магьлеяр арадал атанай. 1741-йисан августдиз Набир шагьди Дагъустандин гьакимрикай Сурхай хандин патал Сириядай иниз 24 агьзур арабар гьанай ва абуьруз гьамшалух яз ина амуькьун патал ч^ехи мажибар ганай. (Килиг: *История Дагестана. Махачкала, 1991, С.34*).

Идалай кьулуьхь шагьдиз Дагъустандин гьакимрикай гьарадавай I агьзур дяведиз гьазур агьлар, гьакни кьушун гьаминарун патал 3 агьзур хипер ва I агьзур ятар клан хьана.

Шагьди жегьил лезгийрикай кьушун туьк^уьрна, абуьрун хизанар Хорасанда хьена. 1741-йисан гатуз ина са шумуд лезги магьле арадал атана. (Килиг: *АВПР.Ф.77.1741. Д.4.Л.349*). Гуьгьуьнлай Набир шагьди Бухара вичин душманрикай хуьн патал Уьзбекстандиз 4 агьзур яракьлу лезги ракъурна. Гьа ик^и, Бухарадани ч^ехи лезги магьлеяр, ва ина шумуд инсалай шегьердин патав хуьр арадал атана. (Килиг: *Винидихь кьуладрай чешме*).

1877-йисуз лезгийри Кьиле-патан Дагъустанда урус чаьгьдин аксина гьулг^ула кььараг^арайдалай кьулуьхь инай вичералди инсанар Урусатдиз суьргьун авунай. Абуьр вичералайни гзаф Шарьцин ва Спааск шегьерини дустаг^ханайра тунай. Суьргьундин вахт кьутяг^ хьайидалай кьулуьхь лезгийрин са паяр гьа шегьерра амуькьнай ва ина кьилди магьлеяр кутунай.

Лезги магьлеяр Азербайжандин шегьеррани дуьшуьш жезва. Месела, Огьуз, Шеки, Кьях шегьерра кьилди лезги магьлеяр авай. (Килиг: *История топонимических исследований. Труды Института географии АН Азербайджана, т.23. Баку, 1992, С.18-19*).

Советрин девирда Калуга, Красноярск, Ростов, Одесса, Сургут, Актау, Цийи Уьзен ва маса шегьерра цийи лезги магьлеяр арадал атана. СССР ч^кайдалай кьулуьхь абуьрукай са паяр амуькьнаь. Амма Сургутдин лезги магьле генини ч^ехи хьана. Исятда и шегьерда 25 агьзур лезийр яшамши жезва.

М.М.ЕЛИКМАМЕДОВ

115-Cİ AD GÜNÜ

■ Bu yaxınlarda mən Oguz rayonunun Astraxanovka kəndinin sakini, Azərbaycanın ən qocaman sakinlərindən biri olan Zeynab nənanəyə baş çəkməyə getmişdim.

Sözün düzü, 115 yaşında bir nənanə şəkildə gördüyünüz kimi gümrəh təsəvvür etmirdim. Yaşından çox-çox cavan görünən bu ağbırçaq heç kəsin köməyi olmadan, rahatlıqla özünü idarə edir, evdə, eşikdə xırda-para işlər də görür. Lənənə asanlıqla saplayan nənanin görmə qabiliyyətini qoxlarına təəccüblü görür.

Onun yaşına inanmadığını gören Zeynab nənanə mənə pasportunu göstərdi. Orada yazılmışdı ki, Karimova Zeynab Əhməd qızı 1900-cü ildə Oguzun Qarabulaq kəndində anadan olub. Həl-hazırda nənanin 11 övladından 3-ü sağdır. 7 nəvəsi, 12 nəticəsi, 5 kütüncəsi olan onun 5,30 ha pay torpağı, 3 otaqlı evi var. Dövlətdən qocalığa görə 140 manat təqaüd alan bu məhriban və səmimi nənanin möhkəm yaddaşı və iti hafizəsi hamını heyratə salır. Bu, ləzgi nağılları və bayatıları söyləyəndə xüsusilə üzə çıxır.

Azərbaycanın dilbər güşələrindən olan Oguz rayonu uzunömürlülər diyarı kimi tanınır. Hazırda rayonda yaşı yüzü ötmüş 4 ahl var. Fərəhli haldır ki, aprelin 8-də rayon rəhbərliyi Zeynab nənanin qonağı olub, rayonu ən yaşlı sakinini doğum günü münasibətilə təbrik edib, əhvalı ilə maraqlanıb, ona xalça bağışlayıb. Görüşdə iştirak edən həkim briqadası Zeynab nənanə tibbi müayinədən keçirib. Onun səhhatində ciddi problem qeydə alınmayıb. Ağbırçaq nənanə üçün tort kəşilib, çay süfrəsi açılıb.

Məhəmməd YOLÇUYEV

В ПОГОНЕ ЗА МЕЧТОЙ

■ Красота бывает разная: яркая, скромная, вызывающая, томная, ослепительная, загадочная, поинтерная... Даже злая бывает. Ка-

залось бы, красивое лицо, идеальные пропорции, но, стоит только заговорить, как картина и ее восприятие вмиг меняются.

А бывает еще красота добрая. Смотришь на человека, и так тепло и уютно на душе становится. От доброй красоты лицо любящегося человека непроизвольно оза-ряется улыбкой. Да-же глаза у людей с доброй красотой бывают немного другими. У них взгляд бывает красивее самих глаз.

Еще реже случается

так, что красота внешняя и красота внутренняя чудесным образом сочетаются в одном человеке. А когда к такому богатству прилагается еще и талант, то остается только восхищаться работой Творца.

Такие слова можно сказать и о Эльвире Гулиевой, уроженке Кусарского района, выпускнице Азербайджанского Государственного Университета Искусств, талантливым художнике и дизайнере, и по совместительству начинающей фотомодели.

Еще со школьных лет Эльвира мечтает получить профессиональное образование в одной из европейских стран. Но, если до недавнего времени это были лишь мечты, то теперь это вполне может стать реальностью. В погоне за мечтой Эльвира решила подать заявку на участие в конкурсе

«Мисс Азербайджан», среди главных призов в котором заявлено обучение в одном из престижных ВУЗ-ов Европы. Эльвира уже дошла до финала. Голосование ведется в онлайн режиме. Поэтому каждый голос может оказаться решающим. А может это будет именно Ваш голос?

Поможем сбываться мечте красавицы - землячки!

Принять участие в голосовании можно пройдя по ссылке:

<https://m.facebook.com/groups/770034610077920>
<http://www.missazerbaijan.org/vote>

АЗИЗРИН Севда

шей. Выглядит не слишком приветливо, зато интерьер этих домов отражает любовь рабари к украшениям всех видов.

На протяжении сотен лет женщины племени татуировали себя для красоты, а также в религиозных и терапевтических целях. Почти вся поверхность тела рабари покрыта татуировками. Традиционные узоры передаются из поколения в поколение. Старейшие женщины племени работают татуировщицами на ярмарках, фестивалях и рынках, куда рабари съезжаются, чтобы торговать своими товарами. Представителей

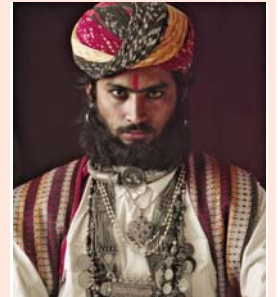
Почти тысячу лет рабари бродили по пустыням и равнинам западной Индии. Считается, что это племя со своеобразными персидскими чертами лица мигрировало из Иранского нагорья более тысячелетия назад. В настоящее время рабари в основном населяют Гуджарат и Раджастан.

кусок ткани длиной 2.5-3м и шириной 1.5-2м.

Мужской костюм состоит из рубахи, которая может быть короткой или длинной. У мужчин постар-

ше могут позволить себе только молодые мужчины. Те же мужчины, у которых белеет борода и усы, носят только белый тюрбан.

И мужчины и женщины рабари

РАБАРИ

Народы мира

племени рабари легко опознать, глядя на их женщин. Женщины носят длинные яркие цветастые юбки фасона "зонтик", называемые гхатра. В пару к юбке - не менее яркие блузки, украшенные вышивкой зеркальцами и шелковыми лентами. Женщины рабари - мастерицы такой вышивки, они украшают ею не только свои наряды, но и мужские и детские, а также покрывала, попоны для верблюдов. Дополняет костюм обязательное покрывало на голову:

еще она белая, у мальчиков и молодых парней - украшена вышивкойю наполдо- часть мужского костюма - набдерная повязка, называемая пачери. Пачери обычно белые и украшены вышивкой, но более скромной, чем у женщин: никаких зеркалец и лент, просто вышитые гладью изображения цветов, деревьев, петухов, верблюдов, антилоп. Голову мужчин рабари украшает тюрбан. Красный

красный начинается у рабари с детства: детишкам ещё колыбельного возраста надевают браслеты, серги, ожерелья - не для украшения, а для защиты от дурного глаза и злых духов. Особое праздничное украшение детей - огромные диски, надеваемые на голову поверх ушей.

Женщины рабари носят большие серебряные или медные серги, часто в форме змеи; на шею - серебряные ожерелья с амулетами, на

руках - множество стеклянных или керамических браслетов, на ногах - большие полные серебряные браслеты. Мужчины обязательно носят серги, но в отличие от женщин - только золотые.

Рабари исповедуют индуизм. Согласно их мифам, они были созданы богиней Парвати, супругой Шивы. Пока Шива медитировал, Парвати стирала пыль и пот с его тела и в какой-то момент вылила самого первого верблюда из шариков пыли. Шива вдохнул жизнь в верблюда, и он тут же попытался убежать прочь. Тогда Парвати вылила человека - первого рабари - дабы тот присматривал за верблюдом. Уход за животными, таким образом, всегда был священным долгом, и рабари считают себя в первую очередь хранителями, а не хозяевами животных. Они свято верят в то, что их опекает сама богиня Парвати. Во многих случаях жизни люди обращаются к ней за советом. Также благословляет она и домашний скот.

Брак как высшее проявление жизни и гарантия её непрерывности исключительно важен для рабари. Свадьбы совершаются в особый день года - День рождения Кришны. Рабари женятся только внутри племени. Брачные союзы заключаются в раннем возрасте и часто между родственными семьями.

Рабари очень любят музыку и отмечают свои праздники с большим энтузиазмом и помпой.

С.КЕРИМОВА

Дагъустандай чар

Санал келнай

Играми редакция! Алатай асирдин 70-йисара Гуржистандин Маариф музейда Уьзейир Гьажибегован хуси дело хуьвай. Гьана авай са документда къалурнавайвал, 1900-1901-йисара Гори семинариядин вини синифда Уьзейир Гьажибеговах ва Муьслим Магомаеввах галаз санал 3 лезгини келзавай. 1904-йисуз абуру пудани – Абдукьади Алкъадарскиди, Азад Амирова ва Осман Эфендиева семинария къыгъгна диплом къачунай.

И йикъара аз винидих тгварар кутур ксарикай садан – Абдукьадиран гьакъиндай са бязи делилар гьатна. Винин девирдин сейли ксарикай тир А.Алкъадарскиди семинария акъалтгарайдалай къулухъ Петровскдин (гилан Магачкъаладин) сифтегъан урус-мурман мектебдин директорвиле, гуьгьуьнай 1931-йисалди Дагъустандин Маариф Комиссарлухда жавабдар къуллугъдал къвалахнай.

Гзаф савалду кас тир Абдукьадиран сифте яз лезги элифбадин ктаб ва са шумуд учебник хьенай. Адаз лезги члал хьиз, урус, араб, фарс, тугьк ва азербайжан члаларни хьсандиз чидай. Ам сифте яз мектебра лезги члалан тарсар кардик кутур ксарикай сад я. Ада гьакъин лезги эдебиятдин хрестоматия тугькуьрнай. И ктабда гьатай «Кьуьд», «Аялар», «Келун», «Диде» хьтин ширир а члуз мектебра келай аялриз хуралай чидай. Гьайиф хьи, ихьтин алимдин ва шаирдин тгвар икъван гагьди чн эдебиятдин ктабра гьатнавах. Алатай асирдин 20-30-йисара чхь халкъдиз риклин сидкъидай къуллугъ авур члалан пешекар мадни хьанай. Заз чиз, чна абурукай делилар къватна вирин халкъдив агакъарна кланзава.

Илдар СУЛТАНОВ,
Магачкъала шегьер

Тебиатдин гьумбет

Дагъустан Республикадин Агъа Стлал хьуре авай и шабалтдин тарихиз 820 яш ава. Адан пуанан гьаркъувал 8 метрни 20 см я. И тебиатдин гьумбетдин тгвар Яру ктабда гьатнава.

Гафардай робот

Урусатдин алими ялгуз пенсиячир патал гафардай робот тугькуьрнава. Адаз «Ихтилатчи» тгвар ганва. Цийи роботди къуьзубурухъ галаз гьавадикай, къунширикай, жегьилрикай, сиясатдикай, са гафуналди, вирин меслэайрикай ихтилатзава. Адаз гьакъин мани лугъудай, шир келдай, къаравилияр рахадай алакьунар ава. Адавай шагьмат, тлама ва доминиони къугъваз жезва.

Жувахъ галаз экуьуьриз регьят хьурай лугъуз робот топ хьиз раснава. Сифте яз са къадар роботар къалибвиле йикъан 70 йис къейд ийидай члуз даяедин ветеранриз багъишда.

Къастунал кьеви хьухъ.

Лезги халкъдин мисал

РОЗАДИН МУРАД

Алатай йисан гагуз Дагъустан Республикадин Усугъчай районда кьиле фейи лезги манидин фестивалда сегънедиз экьечлал са бязи маничирикайни абуру лагъай маничирикай фад-фад веревирлер ийида за. Чи халкъдин манидин гзафвални иервал, абурун гуж, и багъа эменни чав агакъарай сейли сентакери и рекъе члугур къван зегьметарни алай аямдин лезги манидин гьалар гекъигиз, гьайифди куда зун. Халкъдин зурба аманат тир харусенят велик тухвана кланзавай ксари ам кваз къзвачирди фестивалдини винел акьуднай. Ана гьиссер юзурдай манияр ван хьаначир чаз.

Халкъдин артистрилай гатгунна жегьил солистралди вирибуру цийи дуьнда тунвай, чпихъ мас авачир «девиридин» маничирихъ гелкъвезвайвилей халкъдин манияр къвердавай рикелай алагъзавайди ина мад гьилера субут хьанай

Фестивалдин вахтунда ништа шумудра «Гьинва вун, Роза!» - лугъуз «Сувар» ансамблдин маничи Роза Гьажимурадова рикел хканай за. Ада лугъузвай «Хьипи пешер авадариз», «Дагълар», «Ширин-ширин» хьтин манияр халкъдиз ван ата-найтла, чи дегь маничирихъ къарихбурун мурклар црадай. Эхъ, чпихъ виш йисарин тарихар авай и маничирив халисан сентакери эсерар хьиз эгечлун чарасуз я.

Са берода мел-мехтеррик чи ватан-эгьлийри лугъудай маничирин иервал вуч тир! Жуван члехи де Гьуланбигидивай «Силибирдин цуьк» мани ван хьайила зи 12 йис тир. А маниди аз гьикл эсернайтла, завай ам гзаф йисара рикелай алудиз хьаначир. Дагъустандин радиоай Рагьимат Гьажиевадин ваншелди и манидихъ яб акалайла лагъайтла, зи 32 йис хьанвай. И гьилера маниди зи мефтледа звал тунай. Зун кьени адан таьсирдик кума. 19 йис инлай велик «Сувар» ансамбль арадиз гьунин къилин себебин зи халкъдин маничирал рикл хьунухъ я. Зи эрзиман сифте «Силибир» мани чандал хьун тир. Ингье ам лугъуз алакьдайбуру авачир. Эхирни са шумуд йисалай Розадин ванцин милли интонацияяр, гьакъини Эльвинадин вокалдин алакьунар фикирда кьуна, манидин гафар тугькуьрна, мелодиядин диб хвена, кьве ваншелди хьенай чна ам. Гьавилей кье «Силибирдин цуьк» халкъдин рикл алай манидиз элкьвенва. «Сувар» ансамблдин виридалайни члехи агалкъун фадлай лугъузмачир цудралди халкъдин манияр лентиниз къачун я. И кардик Розади кутур пай иллаки къетленди я.

1998-йисуз цийиз кардик кутур Дагъустандин Гьукуматдин Университетдин Бакудин филиалдин Дагъустандин члаларин факультетда келун патал жегьилар къватлиз Кцар райондин хуьрериз феи зун Манкъулидхуьрени хьанай. Анай хкведайла зи гьуьгуьнавах

зверзавай яхун, къумрал руш акуну акьвазнай чун. Ял кьуна, меци гаф такъса са гужуналди лагъанай ада:

- Зун къабудайтла жечни университетдиз? Мектеб фадлай къыгъгнаватлани, келиз кланзава аз! Вуч жеда, зун и хуьрай акьуда ман! Захъ члехи мурад ар ава.

Инсандихъ мурад хьун, а мурад патал жегь члугун адан бахтлувал я. Зи велик акьвазнавай и рушан рахунри адак лезги руьгъ авайдаклай хабар гуьзвай. Адаз кумек тагун инсафсузвал жедай.

Са вацралай Роза студент тир. Жува муаллимди хьиз адиз ДГУ-дин Бакудин филиалда тарс гудайла сифте зи фикир лезги члалал рикл алай и рушан гегьенш дуньякьатгунри вичихъ ялнай. Ада гзафни-гзаф ктабар келнавайди чир жезвай. Им акуну «Самур» газетдин агуднай за Роза. Муаллимривай къачур чирвилер ина кардик кутурай, - лагъана фикирнай. Зегьметдал рикл алай, газетдалди дамахзавай Розади адал гзаф келдайбуру желбнай. Бакудин лезгияр гзаф яшамш жезвай са шумуд яргъал поселокдиз лагъайтла, шумуд йисара

лахнавачир хам ван маса ванериз ухшар туширди гьасятда къатланай за.

Гьа юкъуз къваллиз хтана кцарви композитор Фетуллагь Регьимханован ваншелди са члуз жува диктофондиз кхьей чи халкъдин маничирихъ сятралди яб акалнай за. «Дагълар» манидал атайла «жагъана!» - лагъана хвешила гьарайнай за. И къадим мани шегьредиз акькуьдна кланзавай.

Ирид вацран кьене макьамчирихъ галаз санал манидин винел къвалахлайдалай къулухъ Розади «Дагълар» сегънедилал лагъайла завай хвешила вилин накъвар хуьз жезвачир.

Гьа ик, ДГУ-дин студент, «Самур» газетдин къвалахдар Роза Гьажимурадова «Сувар» ансамблдин маничини хьана. Гьа члвалай кьенин йикъалди ада шумудни са манидал чан хканва. Розадин ваншелди лентиниз къачунвай са шумуд мани лагъайтла, халисан жавагирриз элкьвенва, адиз сейливал гьана. Иллаки «Хьипи пешер авадариз». Ахьтин лезги жеч хьи, и маниди адан риклин гьалар юзур таурай. «Няни хьан», «Силибирдин цуьк», «Адахлу», «Ширин-ширин» тек «Сувар» ансамблдин ваь, санлай лезги манидин дережа хкажзавай сентакери эсерар я.

Маниди ам лугъузвайдан риклИкай, гьиссерикайни тлаларикай яд хьайила ам генин верциди, тгьамлуди жеда. Роза Гьажимуравадин манияр адан четинвилерани дарвилера феи уьмуьрдин гьикаят я. Абуру и дерин фагьумар, кьени килихар авай дишегьлидин риклин ванер я. Мецел гьиз тежер гафар манидалди халкъдив агакъариз алахьда ам.

Розадихъ са къетленвал ава. Акатай манидихъ ялдах, гафарин маналувиллиз, макьамрин иервиллиз фикир гуда ада. Салдуру хьиз акалайвал мани кхьидач, варшаралди адан винел къвалахда. Завни къвалахиз тада. Вичиз къылдин манияр кхьин тлалабда завай. Эхъ, 16 йис я ам «Сувар» ансамблдин галаз кам-камуна физ. «Самурни» «Сувар» хьаначиртла, зи уьмуьрдихъ дад жечир», - лугъузвай Розади и кьве коллективдани гзаф зегьмет члугуна.

Икъван гагьди Бакудин чара-чара студияра «Сувар» ансамблдин галаз санал 20-далай виниз манияр лентиниз кхьиз тур Роза къилди альбом акьудуниз, гьакъини солодин концерт гуниз лайих я. Им зи эрзиман хьиз, Розадинни мурад я. Анжах пулунин четинвилери и ният къилди акьудлай мумкинвал гуьзвач. Ингье им лезги манидал рикл алайбурун, иллаки манкъулидхуьруьвийринни рикляй тирди, абуру сентакери сентакери кьимет гудайбуру тирди фикирда кутуртла, ихьтин ксарин къумекдалди са мус ятлани и мурад къилиз акьатдайдак муд кутаз жеда.

Седакъет КЕРИМОВА

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

ЛЕЗГИ ЧІАЛ КІАНАРЗАВА

Са шумуд ийс инлай велик Дагъустандин Гьукуматдин Университетдин Бакудин филиалдин Дагъустандин филологиядин факультет агалкьунралди акъатларна Къебеле райондин Цийи Дызахлы хуьрун мектебда лезги чІалан муаллимвиле кІвалахат акъвазай Айтекин Бабаева хайи чІаланни эдебиятдал рикІ алай инсанриз хъсандиз чІада. Ада аялриз лезги чІал кІанарун патал кІвенкІвечи тежрибадикайни цийи методрикай гегъениндиз менфят къачузва. Муаллимди чи тІвар-ван авай зариприн юбилеяр къейд ишідай мярекатар тухузва, аялриз абурин шишар хуралай чириз куьмек гузва. Ада гьакІни «Самур» газет рикІ алаз теблигъзава.

Умун къилихрин, хуьтуьл гьиссерин инсан тир, хайи халкъдални хайи Ватандал гзаф рикІ алай Айтекинах заривилин алакьунарни ава. Ада гьам азербайжан, гьамни лезги чІаларал шишар теснифзава. Агьадихъ чна адан са шумуд ишир чІазава.

РИКІЕЛ ХУЬХ!

ЭЛКЪВЕДАЙ ТІВАРЦИЭВЕЗАР

Жуь, вич, чеб тІварциэвезриз элкъведай-бур лугьуда. И тІварциэвезар предметри ийизвай крар, я предметар чеб паталди тирди къейд ийидайла, са гьерекатдин таъсирдик а гьерекат киле тухузвай предмет вич акатзавайди ва я са предмет низ, гьи касдиз талукьди ятІа къалурун паталди ишлемишда.

Жуь тІварциэвез сад ва къвед лагъай касриз талукь яз ишлемишда, месела: 1) За жуьвакай фикир ийизвач, жуван начагъзавай дидедикай фикирзава; 2) Вуна жуваза са улък жуьгуьвай; 3) Жуван чка виридалайни хъсан чка хъиз аквада.

Вич тІварциэвез 3-касдиз ва я са затІуниз талукь яз ишлемишда: месела: 1) Ада вич лан виле къаза; 2) Пагьура вич накъ хтана лугъуьвай; 3) Алидив са ктаб гвай, вични лан цийи ктаб.

Чеб тІварциэвезни пуд лагъай касдиз (гъавилин къадар) ва са шумуд затІуниз санлай талукь яз ишлемишда, месела:

1) Абуру чеб тарсуна хъсандиз тухузва; 2) Эминатини Пери чини квализ хъфена, чиз кІанадайвал ишамизи жуьва; 3) Хуьрун кьережда нуд чІехи квалер авай. Чеби са саягда эцигнавай хъи, акур инсан гьейран жедай.

Элкъведай тІварциэвезри чпиз хас тир теъгерда карин тІварциэвезар эвез ийида ва я кариз ишара ийида.

Жуь тІварциэвез, II жуьредин суьветильнелнир хъиз, вич, чеб гафар, I тилдин суьветильнелнир хъиз, падежриз дегиш жеда.

КВЕЗ ЧИДАНИ?

Ктабри гьеле дегь девирра инсанрин уьмуьрда чІехи роль къугъуьнавай. Фарс чагърикяй садахъ девейрал алай ктабхана авай. И ктабханада 117 агъзур ктаб кІватІнавай.

1500-инсуз дуьньяда 10 миллион ктаб чапдай акъуднай. XVIII виш йисуз дуьньяда виридалайни гзаф французин хъыраг ва философ Дени Дидродин энциклопедия маса ганай.

АЗИЗРИН Севда

Зулун пеш хъиз...

Зулун пеш хъиз рикІ юзава, Ада завай икІ жуьзава; И дуьньядал виридалай Вуч верци я, вуч я масан? За адаз икІ жаваб гузва: Авани, лагъ, са затІ хъсан, Хайи чІал къван багъа, масан ?

Зулун пеш хъиз рикІ юзава, Ада завай икІ жуьзава; Лагъ кван вуна, и дуьньяда Вуж я рикІиз чимид икъван? За дамахдив икІ лугъуьва: – Заз хайи чІал кІанарнавай, КуькІурнавай рикІе и цІай, Акунач гьич маса инсан, Диде къван заз авур рикІ-чан.

Зулун пеш хъиз рикІ юзава, Ада гила икІ лугъуьва:

КІан тахъайта веледдиз ЧІал, Диде чІалан гьикІ хуьрай гьал? И зи гафар на рикІел хуьх, Диде чІалаз вун арха хуьх. Гьич сакІани чара тежер Пал тирди, заз чир хъана вун.

Ахгуда зун

Паларикай хъиз кІандач, Паларивай къакьуда зун. Залан парар эхиз кІандач, Парарилай алуда зун.

Заз руьгъ гайи зи хайи чІал, На кукІушриз акьуда зун. Эгер ви тІвар хуьз тахъайтІа А кукІушрай авуда зун.

Гьушар хуьзвай вили цавар, Гьинва халкъдин бахтлу чІавар? Чи тарихриз гузва тІвалар, Дегъ чІаварив ахгуда зун...

Куьз я ?

Дуьнья, куьз я ви акунар, АвачІа кье дуьз къатІунар? Зи хиялрик кумач пунар, Хулп аламаз сир хъана вун.

Мельуьнди хъиз чиниз хуььрез, Гапур ягъиз крар кьур кирез, Куьз инсанрин рикІер регъез, ЦІуру регъуьн кІир хъана вун.

Яргъаз ракъуз хиял, гимац, Залум я вун вучиз икъван? Садбуруз икІ шелли-шуван, Бязибуруз пІир хъана вун.

Са чин кьуру, са чин кьежей, Чидач хъи ваз мийир, межер. Гьич сакІани чара тежер Пал тирди, заз чир хъана вун.

Хъана-хъанач са хан. Вич къуьзуь хъайила, мал-девлетдиз иесивал хъьжезмачир ада хъиз лагъана:

– Чан хва, зун къуьзуь хъанва, са кІвач сура ава. Чан аламаз ви мехъер акваз кІан я аз.

Гадади хияллу яз жаваб гана: – Вуна лагъайвал хуьрай, буба! Исятда за везирдиз лугьуда, виридалайни иер руш жагъурна заз хабар гурай. Къвед-пуд ийкъан кьене мехъерани ийида.

– Акі жедач, чан хва, – лагъана ханди - яракъари свас хъагъун масадан хиве туна кІанзавайди туш. Свас жагъуьри жуь авад.

Хандин хва вичин гьилибанарни кьуна рекъе гьатна. Гьи квализ фейитІани, гьи раклар гагайтІани абур хушдаказ, лугъуз-хуььрез къабулна инсанри. Гьарма сада вичин кІвале мугъман яз амукьун теклифа. Хандин хчин ният чиз гьарад вичин руш адаз гуз алахънай. Рушар лагъайтІа, дамахарнавай лугъуз сад-садалай иер аквазвай. Вичиз свас хъагъиз тахъана чара атІай гада хтана бубадин килив: – Иер рушар пара ава. Абурун арадай виридалайни хъсанди гьикІ хъада?

Хан хуььрена: – Фейи квалериз вун мад ахлад. И гьилера тандал цІуру пекер алукл.

ГьакІни авуна гадади. ЦІуру пекер алуклна, къуьнелай къуьне са чанга вегъена гьатна ам мад рекъе. Кье югъ вичин гагай раклар мад гатана. И гьилера кьенез ахъайзавитІани, рикІ алай мугъмандиз хъиз килигъамачир адаз кІвалин иесири. Хандин хчин видик атай тІуьнрикай гелни амачир.

Гьа икІ, шумудни са кІвале мугъман хъайи гада мад свас жагъуьриз тахъана къулухъ элкъвена.

– Жагъанани ваз свас? – жузуна адавай ханди.

– Кьева акланва зун, буба. Чи патара виридалайни иер кье руш акуна заз. Чеби кьуншир я. И къведакай сад гьикІ къядатІа чизвач заз.

– Буркъу куьзекан дуьнда гьатна абурун квалериз вач. Килиг вуч жедагІа, меслят гана бубади.

Хиц мад ада лагъайвал авуна. РикІи кьур рушарин магъеледиз агакьайла гадади абуркай садан кІвалин раклар гатана. КІвалин иесиди мугъман тавдин квализ тухвана. И кІвал иер гамаривни сумарив ацІанвай. Дакарда гиминдиз къпар авай, цІарай вижевай яракъар куьрсарнавай. Ингъе къуд

Лагъайди ая вуна.

Са герендилай руша суфрадал гьалдай фенай дуьгьудин аш эцигна. Им акур бубади лагъана:

– За ваз клек тукІукІ лагъаначирни? – Куьзюь мугъмандивай клекІрен як жакъваз жеч эхир, – лагъана руша.

Бубадик хьел акатна акур руш кьецел акъатна. Хандин хъиз ахъа дакардай руш дегъре кьуна хьел кваз клекрек галтугиз акуна. Адан иервилкай гелни амачир. «Пурар эцигналди ламракай шив жедач», – лагъана фикирна гадади. Гила ам муькь рушан ракларихъ фена. Адан велик кил рехи, чина хъвер авай са кас акъатна. Мугъман акуна хвеши хъайи касди ам тавдин квализ тухвана.

КІвал кесиб тиртІани, ина миьхивили рекІв гузвай. Касди вичин рушаз эверна мугъмандин велик суфра ахъа лагъана. Руша кил агъузна бубадин тІалаубун килиз акъудна. Сифте кІвале авай-авачирди суфрадал эцигна, ахпа фена клек тукІуна, цІунни-вацІун арада ам чрана гьатна.

Хандин хчи жузуна: – Я чан бала, икъван азият вучиз гана на жуьваз? Зун як жакъваз тежезвай са буркъуь куьзек я.

– Чан халу, за квевай нез хуьрай лугъуз як хъсандиз чранвайди я, – лагъана руша.

Сад лагъай сеферда акур буркъуь куьзек аз икъван чан-рикІ ийизвай и иер руша хандин хчин рикІе муьгъуьббатдин цІай куькІурнавай. Кьетне дар ва мичи яз акур и кІвални гила адаз гегъенш ва экуз аквазвай.

Хъфилай бере хъанвайтІани икъван рикІиз чими квалей сакІани хъфиз кІанзвачир хандин хъиз...

СВАС ХКЯНА

MAX

пад руквада авай.

Са герендилай кІвалин иесиди вичин рушаз эверна лагъана:

– Суфра ахъа чаз. Япарик цІар-цІар гузвай япаганар квай, кьилел алай шукъудиз гиминдидин пуларив нехишар ганвай руш гзаф иер тир.

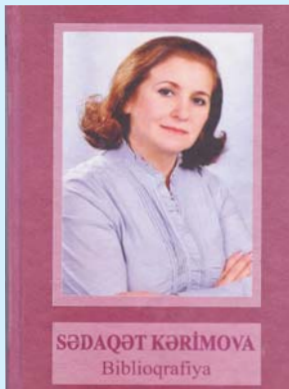
Мугъман буркъуь куьзек тирди чир хъайила сад лагъана рушан чина авай мили хъвер квахъна.

Буба рушан гуьгъуьналлаз тавдин квалей акъатайла хандин хчин япарихъ абурун гафар галукъна:

– Я буба! И буркъуь куьзек квализ гьаначиртІа жежирни?

– Чан руш, ам мугъман я. Мугъмандиз гуьурмет тавурдан куьлуьни кил гьидач, лугъуда бубайри.

ВЫШЛО В СВЕТ НОВОЕ ИЗДАНИЕ

SƏDAQƏT KƏRİMOVA
Bibliografiya

«Сəдагет Кəримова. Библиография». Так называется новое издание Азербайджанской национальной библиотеки имени М.Ф.Ахундзаде. Книга, состоящая из 328 страниц, посвящена жизни и творчеству яркого представителя азербайджанской и дагестанской литературы, замечательного писателя, поэта и журналиста Сəдагет Кəримовой. Произведения поэзии и прозы (стихи,

поэмы, рассказы, повести, романы, пьесы) Сəдагет Кəримовой занимают достойное место в современной литературе.

Ее романы «Блажная», «Медвежий дождь», повести «Светлая печаль», «На закате», «Гулящая», «Грех», поэма «Баллада о языке» и другие произведения снискали большую любовь читателей. Многие ее произведения, написанные на лезгинском и азербайджанском языках, переведены на русский, турецкий и другие языки. С.Кəримова является автором 21 книги.

Это четвертая по счету книга, носящая библиографический характер. Первая была издана в 2003 году Азербайджанской национальной библиотекой имени М.Ф.Ахундзаде. Затем вышла в свет аналитическая книга известного писателя-журналиста Музаффера Меликмамедова о творчестве С. Кəримовой. В 2013 году председателем Республиканского Нобелевского информационного центра Бейбалой Алескеровой была выпущена очередная книга под названием «Жизнь и деятельность Сəдагет Кəримовой».

Данное библиографическое пособие, составленное Азербайджанской национальной библиотекой и выпущенное под руководством директора библиотеки, заслуженного деятеля культуры, профес-

сора Керима Тагирова, полностью освещает творчество писателя, охватывая опубликованные ею материалы за период 1966-2014 гг. Все они вновь обработаны, составлены в новой форме и подробно рассказывают о многостороннем творчестве писателя. Редактор издания - заслуженный деятель культуры Гольбениз Сафаралиева, а составитель - Мехрибан Джафарова.

Пособие рассказывает об основных датах жизни и деятельности автора, приводит высказывания о ней известных людей. Перечень ее произведений, представленный читателю в хронологическом порядке, дает возможность поближе познакомиться с многожанровым творчеством этого талантливого и трудолюбивого писателя.

Надо отметить, что это первое такое издание, включающее материалы на азербайджанском, лезгинском и русском языках. Книга предназначена для ученых, литературоведов, исследователей, библиотечарей-библиографов и широкой читательской аудитории. С целью широкого изучения творчества автора книга будет распространяться по библиотекам республики.

АЗЕРТАДЖ

И гатфариз Исмаиллы райондин Сумгайитлы хуьрун эгьли Сулейман Халилован 85 иис хьана. И хтулринни штулрин буба вичин уьмуьрдин юлдаш Эльмирадиш галаз бахтавар я.

Oxucuların nəzərinə

May ayının 6-da, saat 15:00-da Bakı şəhərində Sədaqət Kərimova və Müzəffər Məlikməmmədovun yenidən çapdan çıxması "Ləzgi çalannı azerbaycan çılalın gəfərən" ("Ləzgicə-azərbaycanca lüğət") kitabının təqdimatı keçiriləcəkdir.

İştirak etmək istəyənlər "Samur" qəzeti redaksiyası ilə əlaqə saxlaya bilərlər.

Telefon: 432-92-17

ША, ЛЕЗГИ ЧІАЛАЛ РАХАН!

Сихилдин тар - Семейное древо

- Кьєпихь акьатай кьай аку тун. На лугьуду, апрелдин йикьар туш, январдин шгь я.

- Ты посмотри, какой мороз на улице. Как будто и не апрель вовсе, а середина января.

- Клевара даklarар, кьари. Кьаю тугьуза зун. Тахьайтлани фул гала захь.

- Закрой окно, жена. Мне холодно. И так знобит.

- Исятда.
- Сейчас.

- Вавай заз куьмек гуз женни? За чи сихилдин тар тугькуьрузава.

- Можешь мне помочь? Я составляю наше семейное древо.

- Ам гьикл тугькуьрузавайди я?

- А как это делается?

- Кьєнкьє за жуван твар кьхєн-ва. Ингьє юкьни-юкьва.

- Сначала я написал свое имя. Вот, смотри, в самом центре.

- Гьа, акуна.
- Ну, да, вижу.

- Зи тваричьхьай гьарма санихь хилер вєгьязва. Винидихь кьвай хилер дидеи буба я. Ахпа гьабурун дидеини бубар. Чапла патахьни эрчи патахь вєгьєнвай хилер вахар-ни старья я.

- От моего имени в разные стороны тянутся ветви. Те, что тянутся вверх - отец и мать. Дальше их отцы и матери. А влево и вправо - это братья и сестры.

- Куь хуьре тарар кьилихьди акь-атзавайди яни?

- В ваших краях деревья растут вверх тормашками?

- Ваь! Вуч я кьван?

- Нет! А что?

- Ваь лугьузватла кьєнкьє дугу-лар рикел хьван.

- Ну, если нет, начинай вспоминать с корня.

- Гьа-я, ихьгини члавуз лугьузвайди йє: «Гьар са сейли итимдин далу-

дихь акьуду са дишегьли акьва-знавайди я!»

- Во-от! Именно в таких случаях говорят: «За каждым великим мужчиной стоит умная женщина!»

- Абур чир хьана, бес зи твар вучиз кьхєнвач сихилдин тарцел?

- Это понятно, а почему в семейном древе нет моего имени?

- Ви твар авачиз женни, чан кьари?! Килиг садра, зи тваричин чапла пата авай ичи квадрат акьва-знавайди ваз? Рикл авай пата.

- Да как же без твоего имени, дорогая женщина! Посмотри сюда, видишь пустую ячейку, слева от моего имени? Там где сердце.

- Акьваза, акьваза.

- Вижу, вижу.

- Вун авачир са югьни тахьурай захь!

- Не дай бог ни одного дня без тебя!

- Гьа, хьана мад, ви чьалахь я зун. Завай вуч куьмек кланзава кьван ваз? Им регьят кар я хь.

- Ну, полно, верю. Так зачем тебе моя помощь? Это ведь просто.

- Чехи бубайринни чехи дидеини тварарал кьведалди кьезил яз акьваза. Гьєлє за улу бубаяр лугьузвач.

- Кажется простым, пока не дойдешь до имен прадедушек и прабабушек. Я уже не говорю про прапрадедов.

- Гьикл хьана, улу бубаяр рикел хькєзвачни?

- Что, не можешь вспомнить прапрадедов?

- Ваь.

- Нет.

- Четин кар туш хьн, зєнг ая жуван бубадиз, гьадавай жузуз.

- Не велика проблема! Позвони отцу, спроси у него.

- Вуна вуч лугьузва?! Вичин бубадин твар за рикелай ракурнавайди чир хьайитла, ада зун хьвайили атлуда. Авайвал лагьайитла, жувазни регьузва.

- Да ты что? Если он узнает, что я

не помню имени его деду, откажется от меня как от сына. Да и самому стыдно, честно говоря.

- Сихилдин тарикай гаф куда, хьел кьвеч.

- Заведи разговор о семейном древе, он не станет злиться.

- Гьакл авуна кланда.

- Надо попробовать.

- Акьваз кван, бес имиярни эмеяр, халуярни халаяр вучиз авач ина?

- Подожди, а почему здесь нет тетушек и дядюшек?

- Гьа, акунани? Ялгьузказ и тар тугькуьрун са акьван регьят кар туш.

- Вот, видишь? В одиночку с этим древом не так-то легко справиться.

- Ша, чна икл ийин. Вуна зєнг авуна чьєхибуруз чиниз эвер це, зани са хьсан хуьрек чран.

- Давай так. Ты позвони старшим, пригласи их к нам, а я приготовлю что-нибудь вкусенькое.

- Хьсан фикир я. Санал чна ирид арха, муькьва-кьилияр рикел хькида.

- Отличная идея. Вместе мы до седьмого колена всю родню вспомним.

- Акл ятла зєнг ая, зани хинкьл чрадай гьазурвилер акван.

- Тогда ты звони, а я пойду, займусь приготовлениями к хинкьлду.

- Ваь, хинкьл чрамир. Хинкьл акургьла, серг галай масти кьан жєди.

- Нет, хинкьл не готовь. Увижу хинкьл, захочу маюни с чесноком. А завтра на работу надо.

- Афарар чрайтла гьикл жєда? Хьсан хьчар ава.

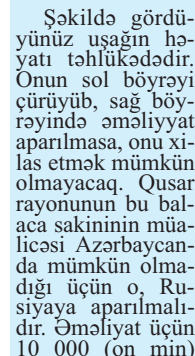
- А как на счет афарар? Есть отличная зелень.

- Афаррилай хьсан затл ава кьван?!

- Что может быть лучше «афарар»?!

Тугькуьруйди:
АЗИЗРИН Сєвда

ASIMƏ KÖMƏK EDƏK!

Şəkildə gördüyünüz uşağın həyatı təhlükədədir. Onun sol böyrəyi çürüyüb, sağ böyrəyində əməliyyat aparılmasa, onu xilas etmək mümkün olmayacaq. Qusar rayonunun bu balaca sakininin müalicəsi Azərbaycan da mümkün olmadığı üçün o, Rusiyaya aparılmalıdır. Əməliyyat üçün 10 000 (on min) manat tələb olunur.

Balaca Asimin həyatını xilas etmək imkanı şəxslərdən və xeyirxah insanlardan asılıdır. Dünyada xəstə uşağın ağıri çəkdiyini görməkdən əzablı heç nə yoxdur. Gəlin səfətimizi və mərhəmətimizi əsirgəməyək. İmkanımız daxilində ona yardım edək. Bu körpə fidanın yaşaması bizdən asılıdır.

Orxan. Tel: (070) 898-72-17;
(055) 887-12-68

Bank hesabı:

IBAN=

AZ72AZER000240008924 AZN41010

ВНИМАНИЮ ЧИТАТЕЛЕЙ!

Дорогие друзья! Есть желание читать газету на родном языке? Тогда выписывайте "Самур"! Подписка осуществляется коллективно и индивидуально в любое время! Годовая подписка составляет 15 манатов. Читайте! Просвещайтесь! Сделайте шаг навстречу родному языку! Справки по телефону: 432-92-17

SAMUR

Баş редактор
Sədaqət KƏRİMOVA

Redaksiyanın ünvanı: AZ 1073 Bakı, Mətbuat, prospekti, "Azərbaycan" nəşriyyatı, 3-cü mərtəbə, 101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedaqetkerimova.com
e-mail:sedaqetkerimova@gmail.com

Hesab nömrəsi
26233080000
"Kapital bank"ın 1 saylı
Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan
Respublikasının Mətbuat və
Informasiya Nazirliyində
qeydə alınıb.
Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581
Sifariş: 1342
Tiraj: 2000
Tel: (012) 432-92-17

"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunmuşdur